

КЛАСИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Виљем Шекспир

***Антоније и
Клеопатра***

Превод Бранислава Г. Ромчевића

Наслов оригинала: *Antony and Cleopatra*, by William Shakespeare.

Наслов превода: *Антоније и Клеопатра*, од Виљема Шекспира.

Аутор превода: Бранислав Г. Ромчевић.

Друго издање (интернетско). Број примерака: отворен интернетски тираж.

Уредник, издавач и штампар: Бранислав Г. Ромчевић, Новоградска 14, Београд.

Место и година штампања: Београд, 2017.

© 2015. **Бранислав Г. Ромчевић**. Сва права придржава Бранислав Г. Ромчевић. Ниједан део ове публикације не сме се репродуковати, држати у систему за похрањивање, или се преносити и умножавати у било ком облику или било којим путем – електронски, механички, фотокопирањем, снимањем звука или слике, или на било који други начин, нити икако комерцијално користити – без претходне писмене сагласности Бранислава Г. Ромчевића.

Ова електронска књига је у формату ADOBE PDF, са забраном копирања и штампања.

Садржај

О писцу и књизи	4
<i>Антоније и Клеопатра</i>	7
Појмовник преводиочев	172

О ПИСЦУ И КЊИЗИ

Виљем Шекспир (1564–1616), велики песник и највећи енглески – а по многима и светски – драмски писац, јесте један од генија чији живот, посебно онај његов део који се односи на стваралаштво, није ни издалека довољно документован. Пабирци документације – о крштењу, венчању, рођењу деце, опоруци, неким пословним трансакцијама – указују нам на човека који је збиља постојао, али нам не нуде задовољавајућу слику Шекспира–уметника. Ипак, зна се да је, из ко зна ког разлога, напустио родни Стратфорд на Авону и породицу негде 1588. и освануо у Лондону, где се – опет ко зна зашто – латио глумишта и као извођач и као писац текстова. Успешан од почетка до краја у обома, био је први који је своје песме и драме штампао и продавао публици, а постаје и сувласник чувеног позоришта „Глобус“. Позоришну каријеру окончава и повлачи се, 1611, у мировину у свој Стратфорд, с добицима који га сврставају у имућне. Прва збирка његових дела објављена је 1623. Опус му

обухвата скоро четрдесет драма – трагедија, историјских комада, и комедија – као и 154 сонета и пет дужих поема. Шекспир је своје драме писао највећма неvezаним стихом, обично у јампском пентаметру, и поетском прозом, користећи веома широк друштвено–историјски дијапазон при избору сижеа. Његова поетичност, интелектуални сензибилитет и очито мултидисциплинарно познавање људског друштва и цивилизације учинили су да су га књижевни посленици одавно ставили на врх светске књижевне пирамиде, на коме ће засигурно и остати у долазећим вековима. Такође одавно, неки су се запитали откуд те особине и вредности у релативно необразованог провинцијалца, па се из тог породила чувена контроверза о томе „ко је написао дела Шекспирова“. Наравно, она је, суштински, бесмислена, колико и питање да ли је „Илијаду“ или „Одисеју“ срочио баш Хомер. Иза „Хамлета“, заувек, стоји именски код „Шекспир“, ма ко био иза овог потоњег.

За драму „Антоније и Клеопатра“ може се рећи да је историјски комад с доминантним уделом трагедије и с елементима комедије и љубавне приче, који је Шекспир написао следећи, уз мала одступања, на енглески преведене Плутархове „Животе“, често парафразирајући и

делове текста. Као трећи део његове римске „трилогије“ (уз „Корјолана и „Јулија Цезара“), бави се последњом фазом вишевековне трансформације римске републике од патрицијске, аристократске државе, преко плебејске демократије и потом олигархије, у аутократски, империјални облик. Радња се одвија кроз борбу тријумвира римских за власт и доминацију, која одлично служи Шекспиру као основа за мајсторско осликавање ликова, посебно Клеопатре. Панорамско „шетање“ збивања од Александрије, преко Сицилије, Рима, Атине, Сирије и назад, доприноси живој динамици комада. Наравно, боље познавање историјских односа и околности помаже да се он боље разуме; међутим, није неопходно – „Антоније и Клеопатра“ се и без тог може читати и гледати као величанствена бајка о људској природи и осећањима, посебно љубави.

Бранислав Г. Ромчевић

АНТОНИЈЕ И КЛЕОПАТРА

ЛИЦА

МАРКО АНТОНИЈЕ, ОКТАВИЈЕ ЦЕЗАР, МАРКО
ЕМИЛИЈЕ ЛЕПИД, триумвири.

СЕКСТ ПОМПЕЈ.

ДОМИЦИЈЕ, ЕНОБАРЬ, ВЕНТИДИЈЕ, ЕРО, СКАР,
ДЕРКЕТ, ДЕМЕТРИЈЕ, ФИЛО, другови Антонијеви.

МЕЦЕНА, АГРИПА, ДОЛАБЕЛА, ПРОКУЛЕЈ, ТИРЕЈ,
ГАЛ, другови Цезарови.

МЕНА, МЕНЕКРАТ, ВАРИЈЕ, другови Помпејеви.

ТАВР, Генерал Цезаров.

КАНИДИЈЕ, Генерал Антонијев.

СИЛИЈЕ, официр у војсци Вентидијевој.

ЕВФРОНИЈЕ, поклисар Антонијев код Цезара.

АЛЕКСА, МАРДИЈАН, СЕЛЕВК, ДИОМЕД, слуге
Клеопатрине.

ГАТАР.

ГЕАК.

КЛЕОПАТРА, Краљица Мисира.

ОКТАВИЈА, сестра Цезарова и жена Антонијева.

ШАРМИЈАНА, ИРА, слушкиње Клеопатрине.

Официри, Војници, Теклићи, Пратиоци.

МЕСТО РАДЊЕ: У разним деловима Римске државе.

ЧИН 1, ПРИЗОР 1. *Александрија. Одаја у палати
Клеопатриној.*

Наступе Деметрије и Фило.

Фило: Ех, лудање нашег генерала

Прелива меру: те очи му лепе,

Што по врстама и редима ратним

Севаху ко Марс оклопљен, сад смере, сад окрећу

Службу и оданост погледа свог

На један лик мрк; срце му капетанско,

Што у рвању битки велих кидаше

Споне на груди му, батали сву уздржаност,

Те поста мех и лепеза

За хлађење жуди једне Мисирке. *[Туш иза бине.]*

Гле, где стижу амо.

Тек добро смотри, и видећеш у њему

Трећи стуб света преображен

У дрољиног луду: гледај и види!

*[Наступе Антоније, Клеопатра, њене Дворкиње,
Пратња, и Шкопци који је лепезају.]*

Клеопатра: Ако је баш љубав то, реци ми колика.

Антоније: Беда је у љубави коју можеш срачунати.

Клеопатра: Ставићу међу докле да будем вољена.

Антоније: Тад мораш наћи ново небо, нову земљу.

[Наступи Пратилац.]

Пратилац: Вест из Рима, добри господине.

Антоније: То ме гњави: дај срж.

Клеопатра: Јок, чуј је, Антоније:

Можда је Фулвија љута; ил', ко зна

Да Цезар голобради не посла

Свој моћни налог теби, „Чини то, ил' оно;

Узми то краљевство, а оно пусти;

Изврши то, ил' корићемо те.

Антоније: Их, мила!

Клеопатра: Можда! Јок, највероватније.

Не смеш ту више стати, твој отпуст

Стиже од Цезара; стог чуј га, Антоније.

Где је Фулвијин позив? Цезаров, рекла бих? Оба?

Зовни теклиће. Не била Мисира Краљица,

Ако не рујиш, Антоније; а та ти крв

Цезаров слуга је; ил' образ ти стидом плаћа

Кад кара Фулвија језична.

Теклиће!

Антоније: Нек Рим се у Тибар стопа, а широк лук

Падне сређеног царства! Ту је место ми.

Краљевства глина су; земља нам гнојна исто

Марву храни ко човека: достојност живота

Овако је чинит; кад такав присан пар *[Грли је.]*

И такво двоје то чинит могу, у чем обвезујем,
Под претњом казне, свет да зна
Да смо несравњиви!

Клеопатра: Изврсна лагарија!

Што он Фулвију ожени, а не воли је?
Луда изгледаћу која нисам; Антоније
Биће што јесте.

Антоније: Ал' потакнут Клеопатром.
Е, за љубав Љубави и нежних јој часа,
Не траћимо време диваном грубим:
Ни трен живота проћи нам не треба
Без неког ужитка сад: – каква је забава вечерас?

Клеопатра: Чуј поклисаре.

Антоније: Пих, Краљице свадљива!
Којој све пристаје – да кара, смеје се,
Плаче; чија страст свака потпуно тежи
Да чини се, у теби, лепом и зачудном!
Никаквог теклића, до твог; а сасма сами,
Ноћас луњаћемо улицама и гледати
Држање људи. Де, Краљице моја;
Синоћ то пожелe. – Не обраћај нам се. [*Изаћу*

Антоније и Клеопатра, са својом Пратњом.]

Деметрије: Зар Цезара Антоније тако мало штудије?

Фило: Господине, кашто, кад није Антоније,

Мањка му много то вело својство
Што увек треба ићи уз Антонија.

Деметрије: Веома жалим

Што повлади лашцу простом, који
Тако прича о њему у Риму; но надам се
Бољим делима сутра. Остај весео! *[Изађу.]*

ЧИН 1, ПРИЗОР 2. *Исто. Друга одаја.*

Наступе Шармијана, Ира, Алекса и један Врач.

Шармијана: Алекса господине, слатки Алекса, све и свја Алекса, скоро савршени Алекса, где је тај гатар ког си тако Краљици хвалио? О, да ми је да знам тог мужа што роге своје мора венцима товарити!

Алекса: Гатару!

Гатар: Шта изволиш?

Шармијана: Је ли то тај човек? Јеси л' ти, господине, тај што ствари разбира?

Гатар: У бескрајној књизи тајне природе
Могу мало читати.

Алекса: Покажи му своју шаку.

[Наступи Енобарб.]

Енобарб: Окрепу унесите брзо; вина доста
Да наздравља се Клеопатри.

Шармијана: Добри господине, даруј ми добру

судњу.

Гатар: Ја не творим, но гатам.

Шармијана: Молим, тад, једну ми изгатај.

Гатар: Бићеш још далеко лепша но што си.

Шармијана: Хоће да каже, телом.

Ира: Не, фракаћеш се кад стара будеш.

Шармијана: Да не дају боре!

Алекса: Не збуњуј му предвиђање; буди пристојна.

Шармијана: Пст!

Гатар: Више ћеш волети но бити вољена.

Шармијана: Радије ћу јетру грејати пијењем.

Алекса: Ама, саслушај га.

Шармијана: Е лепо, мало судње изврсне! Да удам се за три краља до подне, и да свима им удова будем; да добијем дете у педесетој, ком се Ирод Јеврејски може клањати; нађи ми да ме с Октавијем Цезаром венчаваш, и садружи ме с мојом госпарком.

Гатар: Надживећеш госпу коју служиш.

Шармијана: Изврсно! Дуг живот волим више но смокве.

Гатар: Виде и испроба лепшу судњу пређашњу

Од оне што ће доћи.

Шармијана: Тад ми ваљда деца неће имена имати; молим те, колико дечака и цура морам имати?

Гатар: Кад би ти свака жеља утробу имала,
А свака жеља плодна, милион.

Шармијана: Ван, лудо! Опраштам ти као вешцу.

Алекса: Мислиш да нико до чаршафи твоји жеље ти
не зна.

Шармијана: Јок, дођи, кажи Ири њене.

Алекса: Сви хоћемо да сазнамо своје судње.

Енобарб: Моја, и већина судњи наших ноћас, биће –
пјан у постељу.

Ира: Ево длана што прориче чедност, ако ништа
друго.

Шармијана: Баш ко што Нил излити глад прориче.

Ира: Бежи, разуздана суложнице, ти не знаш гатати.

Шармијана: Ама, ако длан влажан није плодно
знамење, тад ја не могу се по уву чешати. Молим те,
кажи јој тек судњу обичну.

Гатар: Ваше судње су исте.

Ира: Ал' како, ал' како? Дај ми детаље.

Гатар: Ја рекох.

Ира: Зар нисам ни за палац судње боља од ње?

Шармијана: Е, да си само за палац судње боља од
мене, где би га изабрала?

Ира: Не на носу свог мужа.

Шармијана: Нек мисли нам грђе небеса исправе!

Алекса, – де, судњу његову, судњу његову! О, нек се венча са женом што се канити не може, Изидо слатка, молим те! Па нек и она умре, те му дај гору! И нек гора следи гору, док га најгора у гроб не спрати смејући се, рогоњу педесетоструко! Добра Изидо, слишај ми ту молбу, макар ми ускратила ствар важнију; добра Изидо, молим те!

Ира: Амин. Мила богињо, слишај ту молбу народну! Јер ко што је жалосно мушкарца видети присталог да има жену раскалашну, тако је бол смртни гледати лупежа гнусног без рогова; стог, мила Изидо, углед чувај и судњу дај му сходно!

Шармијана: Амин.

Алекса: Гле, сад, да је у њиним рукама да ме рогоњом учине, би себе курвама створиле, само да изведу то!

Енобарб: Пст! Ево стиже Антоније.

Шармијана: Не он; Краљица.

[Наступи Клеопатра.]

Клеопатра: Видесте ли мог мужа?

Енобарб: Не, госпо.

Клеопатра: Зар није био ту?

Шармијана: Не, госпођо.

Клеопатра: Беше весељу склон, кад ненадно

Римска мисао обузе га. – Енобарбе!

Енобарб: Госпођо?

Клеопатра: Потражи га и амо доведи.

Где је Алекса?

Алекса: Ту, на служби ти. Госпар мој прилази.

Клеопатра: Нећемо гледати га; пођите с нама.

[Изађу.]

[Наступи Антоније, с Теклићем и Пратиоцима.]

Теклић: Фулвија жена ти прва изађе на бојиште.

Антоније: Против мог брата Луција?

Теклић: Јест.

Но рат тај брзо дође крају, а околности

Њих друзима створише, да сједине снаге против

Цезара;

Чији бољи успех у рату, из Италије,

По првом сукобу, њих истера.

Антоније: Добро, шта је најгоре?

Теклић: Природа лоше вести на гласника пређе.

Антоније: Кад тиче се луде ил' кукавца. –

Даље:

Ствари прошле код мене су свршене. Овако стоји:

Ко истину ми каже, па да смрт у причи му лежи,

Слушам га ко да ласка.

Теклић: Лабијен, –

То је вест тешка – са силом му парћанском,
Заузе Азију од Евфрата;

Стег му се победни климаше од Сирије

До Лидије и Јоније;

Дочим –

Антоније: Антоније, хтеде рећи –

Теклић: О, господине!

Антоније: Збори ми тачно, не блажи језик јавни:

Именуј Клеопатру како у Риму је зову;

Пецкај изразом Фулвијиним; и мане ми исмевај

С таквом слободом пуном какву истина и злоба

Имају снаге да изусте. О, тад коров пустимо

Кад разбор нам живи мирује; а зла нам казана наша

Ко наше је тежање. Збогом начас.

Теклић: По твојој вољи племенитој. [*Изађе.*]

Антоније: Из Сикиона вест, хеј! Зови тамо!

Први Пратилац: Момак из Сикиона – има л’
таквог?

Други Пратилац: Чека на миг твој.

Антоније: Нек дође.

Те јаке негве мисирске кидат морам,

Ил’ се изгубити у лудању.

[*Наступи други Теклић.*]

Други Теклић: Фулвија, жена ти, мртва је.

Антоније: Где премину?

Други Теклић: У Сикиону.

Дужину јој болести, с оним другим озбиљнијим
Што ти је важно знати, ово садржи. [*Преда писмо.*]

Антоније: Самог ме остави. [*Изађе Други Теклић.*]

Ето где неста сјајан дух! Тако сам ја то желео:

Што презир наш често од нас одбаци,

Желимо да опет је наше; ужитак садашњи,

Што обратом опадне, постане

Супротност себи: она је добра јер је нема;

Би назад је вукла рука што отури је.

Од те Краљице чарне тргнут се морам:

Десет тисућ шкода, више но зла која знам,

Нерад мој леже. Где си, Енобарбе!

[*Наступи опет Енобарб.*]

Енобарб: Шта изволиш, господине?

Антоније: Морам хитно одавде.

Енобарб: Па, тад, згубићемо све своје жене: видимо како им је смртна нељубазност; доживе ли да одемо, то значи смрт.

Антоније: Морам отићи.

Енобарб: У принудној околности, нек жене мру; било би штета баталити их ни због чег; мада, измеђ њих и ствари веле, треба их сматрати ништавим. Клеопатра,

чује ли и најмањи глас о том, умире очас; видех је где
мре двадесет пута с далеко мањим разлогом. Мислим да
има заноса у смрти, који на њу делује љубавно, такву она
има брзину умирања.

Антоније: Лукава је да се замислит не може.

Енобарб: Авај, господине, не; страсти су створене јој
ни од чег другог до састојка најбољег чисте љубави:
ветре јој и поводње не можемо уздасима и сузама звати;
они су веће олује и буре но што алманаси могу
известити: то бити не може лукавство у ње; ако јесте,
она твори пљусак од кише као и Јов.

Антоније: Камо да је не видех никад.

Енобарб: О, господине, тад би невиђеним оставио
дело чудесно; а да њим не беше био благословен, би ти
омáлило путовање.

Антоније: Фулвија је мртва.

Енобарб: Господине?

Антоније: Фулвија је мртва.

Енобарб: Фулвија!

Антоније: Мртва.

Енобарб: Па, господине, принеси бозима жртву
захвалну. Кад њиним се божанствима ћефне да жену
човекову њему одузму, то човеку покаже кројаче света; у
чем је утешно да кад старо рухо је исхабано, има

учесника да ново направе. Да нема више жена сем Фулвије, тад би збиља добио ударац, и случај за жаљење; јад овај крунише утеха; твоја стара кошуља женска рађа нову подсукњу, а сузе, у ствари, у луку се находе, које треба да залију бол овај.

Антоније: Работа што она је заче у држави

Не може трпети одсутност моју.

Енобарб: А работа што ти је овде заче не може бити без тебе; поготово она Клеопатрина, која сасма зависи од останка твог.

Антоније: Доста с лаким одговорима. Официре нам

Обавести шта канимо. Рећи ћу

Краљици разлог хитњи нам,

И добити допуст њен да одемо. Јер не само

Смрт Фулвије, и друге важне ствари,

Да зборе нам снажно, но и писма

Многих нам уротних друга у Риму

Зову нас дома: Секст Помпеј

Пркоси Цезару, и заповеда

Царством морским; наш пук превртљиви,

Чија љубав се не веже за заслужника

Док заслуге му не мину, почиње стављати

Помпеја Великог и све му достојности

На сина му; који, висок именом и моћи,

Виши од обога крвљу и жићем, уздиже се
Ко војник главни, чија моћ, траје ли,
Стране света грозит може; много тог коти се,
Што, ко длака коњска, још живот тек има,
А не и отров змије. Јави да воља нам,
Тим што под нама су, тражи да
Брзо одавде одемо.

Енобарб: Учинићу то. [*Изађу.*]